

**Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ):
Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία**

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): «Αλληλογραφώ»

(Β΄ τεύχος, σ. 66 - σ.74)

Τάξη: Β΄ Δημοτικό Σχολείο: Επισκοπής

Ημερομηνία: 4 Μαρτίου 2016

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: Χρίστου Παπαδόπουλου και Δημήτρη Μικελλίδη

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι: Στάλω Νικολάου (Εκπαιδευτικός) και Μαρίνα Μιχαήλ (Σύμβουλος Ελληνικών και Λειτουργός Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τα Ελληνικά)

Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της διδασκαλίας

• **Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:**

Τα παιδιά έχουν ασχοληθεί με διάφορα κείμενα που σχετίζονται με την «κράτηση» ζώων σε διάφορες συνθήκες (π.χ., θαλάσσια πάρκα, τσίρκα, ζωολογικός κήπος). Έχουν μελετήσει τη χελώνα Καρέτα Καρέτα, μέσα από διάφορα άρθρα που εντόπισαν στο διαδίκτυο (τα οποία, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, κρίθηκαν ως κατάλληλα για μελέτη-διερεύνηση) και έχουν ενημερωθεί για το θαλάσσιο πάρκο που έγινε στη Ζάκυνθο, με σκοπό την προστασία της. Επίσης, τα παιδιά έχουν έρθει σε επαφή με το θέμα της δημιουργίας πάρκου κροκοδείλων στην Κύπρο, μέσα από σχετικό άρθρο. Ακόμα, έχουν μελετήσει το κείμενο του Τζιάνι Ροντάρι «Ο χορός της αρκούδας». Κατά την ενασχόληση των παιδιών με το θέμα αυτό, προέκυψε το ερώτημα-προβληματισμός: «Είναι καλό να φυλακίζονται τα ζώα;».

Σε πινακίδα της τάξης δημιουργήθηκε «η γραμμή της ενότητας», στην οποία αναγράφεται ο πιο πάνω προβληματισμός και όπου έχουν τοποθετηθεί τα κείμενα που έχουν μελετήσει τα παιδιά, ανάλογα με τη θέση του συγγραφέα έναντί του.

Στη συγκεκριμένη διδασκαλία επικεντρωνόμαστε στην επιστολή της Αγγελικής Βαρελλά προς τη φώκια Μονάχους από το Βιβλίο Μαθητή, στο πλαίσιο της ευρύτερης ενότητας «Ζώα και κράτησή τους από τον άνθρωπο». Ως προς την κατανόηση γραπτού λόγου, επιδιώκεται τα παιδιά να τοποθετήσουν το κείμενο αυτό στο πλαίσιο της ευρύτερης ενότητας και να επισημάνουν ότι πρόκειται για επιστολή. Επιδιώκεται, επίσης, τα παιδιά να οργανώσουν τις πληροφορίες που αναφέρονται στη φώκια, με τη χρήση ρημάτων που φανερώνουν συμπεριφορές και συνήθειες. Ως προς την παραγωγή γραπτού λόγου, επιδιώκεται τα παιδιά να δομούν απλές επεξηγήσεις, ώστε να εκφράσουν τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους σε ερώτημα που τίθεται ως προς τη δημιουργία θαλάσσιου πάρκου προστασίας της φώκιας Μονάχους στην Κύπρο και να

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)

αιτιολογήσουν τη θέση τους. Σημειώνεται ότι η διασύνδεση του κειμένου με τον προβληματισμό που αφορά στη φυλάκιση των ζώων αποτελεί βασική επιδίωξη της διδασκαλίας και αναμένεται να λειτουργήσει ως «υποστηρικτικός ιστός», σε σχέση με τις υπόλοιπες επιδιώξεις του μαθήματος.

Ειδικότερα, οι επιδιώξεις που προαναφέρονται, συνοψίζονται στους πιο κάτω Δείκτες:

- **Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας που αφορούν στη διδασκαλία:**

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)

Δείκτης Επιτυχίας

Τα παιδιά:

1.3. Συνδέουν νοήματα κειμένων με συγκεκριμένο πλαίσιο

Δείκτης Επάρκειας

1.3.1. Σχέση κειμένου με συγκεκριμένο θεματικό πλαίσιο ή και προβληματισμό, που αφορούν σε οικείες εμπειρίες (ζώα και η κράτησή τους από τον άνθρωπο)

2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης

Δείκτες Επιτυχίας

Τα παιδιά:

2.2. Αναγνωρίζουν και αναφέρουν το είδος κειμένου, με βάση τις σχετικά σταθερές συμβάσεις του

2.4.1.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην απόδοση της παραστατικότητας σε περιγραφές με πραγματικά ή φανταστικά στοιχεία

Δείκτες Επάρκειας

2.2.1. Επιστολή

2.4.1.1. Ρήματα, που φανερώνουν, για παράδειγμα, συμπεριφορές, συνήθειες

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Τοποθετούν το παραγόμενο κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)

Δείκτης Επιτυχίας

Τα παιδιά:

1.1. Καθορίζουν συγκεκριμένη ανάγκη για επικοινωνία και δράση, που σχετίζονται με οικείες εμπειρίες

Δείκτης Επάρκειας

1.1.1. Προβληματισμός (θαλάσσιο πάρκο για την προστασία της φώκιας Μονάχους στην Κύπρο;)

2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο

Δείκτης Επιτυχίας

Τα παιδιά:

2.3.3.3. Αξιοποιούν συμβάσεις που αφορούν στη δομή επεξηγήσεων σε σχέση με το οικείο περιβάλλον τους (ανάλογα με το είδος κειμένου)

Δείκτης Επάρκειας

2.3.3.3.1. Παρουσίαση θέματος, προβλήματος, θέσης και επεξήγηση με απλές υποστηρικτικές πληροφορίες (π.χ., πρώτα η συμφωνία ή η διαφωνία και μετά η αιτιολόγηση)

• Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

1. Διατύπωση προβλέψεων

- Παρουσιάζονται στα παιδιά οι σελίδες 66-67 του βιβλίου τους και τους ζητείται να αναφέρουν τι βλέπουν στις εικόνες (φάκελος, γραμματόσημα, φαξ, μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κλπ). Όλα αυτά είναι τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι μπορούν να έρθουν σε επαφή με άλλους ανθρώπους που βρίσκονται μακριά τους. Η ενότητα του βιβλίου στην οποία συναντούμε το κείμενο που θα επεξεργαστούμε σήμερα έχει τον τίτλο «αλληλογραφώ». (Τι σημαίνει αλληλογραφώ; Από ποιες λέξεις προέρχεται; Ποιες άλλες σύνθετες λέξεις μπορούμε να φτιάξουμε χρησιμοποιώντας το α' συνθετικό και ποιες χρησιμοποιώντας το β' συνθετικό της λέξης αλληλογραφώ;).
- Τα παιδιά παρακολουθούν ένα σύντομο βίντεο (1') όπου παρουσιάζεται μια φώκια να αναδύεται και να καταδύεται σε σύντομο χρονικό διάστημα. Στη συνέχεια τα παιδιά ανοίγουν το βιβλίο τους στη σ. 68 και ζητείται από αυτά να διατυπώσουν πολυεπίπεδες προβλέψεις ως προς: (α) το περιεχόμενο του κειμένου, (β) το κειμενικό είδος, (γ) τη θέση της συγγραφέα ως προς τον προβληματισμό: «Είναι καλό να φυλακίζονται τα ζώα;». Οι προβλέψεις τους καταγράφονται στον πίνακα.

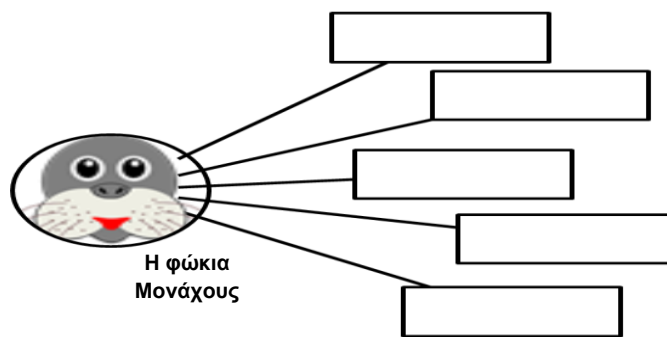
Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)

- Στη συνέχεια, ζητείται από τα παιδιά να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας «Τι ξέρω, τι θέλω να μάθω και τι έμαθα για τη φυλάκιση των ζώων» (τις δύο πρώτες στήλες). Στα 3 λεπτά σταματά ο χρόνος και τα παιδιά ανακοινώνουν τις απαντήσεις τους.

2. Ανάγνωση και επεξεργασία κειμένου

- Ζητείται από τα παιδιά να έχουν υπόψη τους τις προβλέψεις που διατύπωσαν στην προηγούμενη δραστηριότητα. Ακόμα, ζητείται από αυτά να τοποθετήσουν «το θαυμαστικό τους», στο σημείο του κειμένου που θα τους κάνει εντύπωση. Το κείμενο διαβάζεται στα παιδιά και με την ολοκλήρωση της ανάγνωσης επαναφέρονται οι προβλέψεις των παιδιών, που επαληθεύονται/διαψεύδονται, με την ανάλογη τεκμηρίωση, βάσει του κειμένου. Ενδέχεται, στο σημείο αυτό, τα παιδιά να παρατηρήσουν ότι δεν είναι βέβαια για τη θέση της συγγραφέα στον εν λόγω προβληματισμό. Οι επόμενες δραστηριότητες αναμένεται να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή.
- Τα παιδιά αναφέρουν τα σημεία, τα οποία τους έχουν εντυπωσιάσει. Ακόμα, για να εξακριβωθεί κατά πόσο τα παιδιά μπορούν να εντοπίσουν τις ρητές πληροφορίες του κειμένου παίζουν το παιχνίδι: «Έχω την ερώτηση, ποιος έχει την απάντηση;»
- Τα παιδιά εντοπίζουν μέσα από το κείμενο ρήματα, επίθετα και ουσιαστικά. Έπειτα, σε συνεργασία με την ομάδα τους συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας 3-2-1.
- Στη συνέχεια, τα παιδιά εργάζονται σε ζευγάρια και συμπληρώνουν το πιο κάτω διάγραμμα, οργανώνοντας τις πληροφορίες που αναφέρονται στο κείμενο για τη φώκια Μονάχους. Στα ορθογώνια μπορεί να τοποθετήσουν επίθετα που χαρακτηρίζουν τη φώκια ή στοιχεία από τη συμπεριφορά της. Στις ευθείες γραμμές τοποθετούν ρήματα που σχετίζονται με τη συμπεριφορά της φώκιας. Τα ζευγάρια ανακοινώνουν τις σημειώσεις τους σε συνεχή λόγο. Επισημαίνεται ότι, κάποιες πληροφορίες που μπορεί να καταγραφούν, μπορούν να βοηθήσουν, ώστε να αναπτυχθεί συζήτηση σε σχέση με τον προβληματισμό: π.χ. *Η φώκια Μονάχους είναι σπάνιο είδος.* Μπορεί εδώ να υποβληθεί η ερώτηση: το γεγονός ότι η Μονάχους είναι σπάνιο είδος δικαιολογεί τη δημιουργία θαλάσσιου πάρκου; *Η φώκια Μονάχους κάθεται ακίνητη στα βράχια και ακούει τους ψαράδες* τι δείχνει για τη συμπεριφορά της; Πώς θα της φαινόταν η απομόνωσή της από τους ανθρώπους;

3. Γραμμή της ενότητας

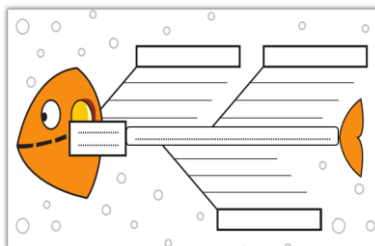
- Ζητείται από το κάθε ζευγάρι να βρει, να υπογραμμίσει και να καταγράψει στο φύλλο εργασίας, τους λόγους που ώθησαν την Αγγελική Βαρελλά να γράψει στη φώκια.

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Αναμένεται τα παιδιά να αναγνωρίσουν τις δυο βασικές θέσεις της συγγραφέα (η προστασία της φώκιας και η δυνατότητα ή μη επικοινωνίας μεταξύ όντων – φωκιών και ανθρώπων μεταξύ τους). Ζητείται από τα παιδιά να επισημάνουν ποια από τις δύο θέσεις της Βαρελλά αφορά στον προβληματισμό και τη γραμμή της ενότητας. Επαναφέρεται η «γραμμή της ενότητας», όπως αυτή είναι οργανωμένη σε πινακίδα της τάξης και ζητείται από τα παιδιά να σκεφτούν τη θέση της Αγγελικής Βαρελλά στον σχετικό προβληματισμό και να τοποθετήσουν ανάλογα την επιστολή της προς τη φώκια. Αναμένεται ότι θα αναπτυχθεί συζήτηση γύρω από το ερώτημα-προβληματισμό της ενότητας.

- Ακόμα, ζητείται από τα παιδιά να αναφέρουν πώς νομίζουν ότι θα βοηθήσει τη φώκια το θαλάσσιο πάρκο που σκέφτονται να φτιάξουν στις Βόρειες Σποράδες. Γίνεται σύγκριση με το θαλάσσιο πάρκο της Ζακύνθου το οποίο έχει μελετηθεί σε προηγούμενο μάθημα, καθώς και με άλλα σχετικά πάρκα που έχουν συζητηθεί.
- Προβάλλονται τίτλοι εφημερίδων οι οποίες αναφέρουν ότι τον προηγούμενο Αύγουστο η φώκια Μονάχους έκανε την εμφάνισή της στα νερά της Κύπρου. Παράλληλα, προβάλλονται σχετικές εικόνες, καθώς και ένα σύντομο βίντεο που επιβεβαιώνει το γεγονός. Αναφέρεται η πληροφορία ότι υπάρχουν δέκα φώκιες Μονάχους στις θάλασσες της Κύπρου και τίθεται ο εξής προβληματισμός: «Να δημιουργηθεί στην Κύπρο θαλάσσιο πάρκο προστασίας της φώκιας Μονάχους; Ναι; Όχι και γιατί;» Ζητείται από τα παιδιά να καταγράψουν τη βασική τους θέση και επεξηγήσεις στον οργανωτή «ψαροκόκκαλο».

- Τα παιδιά συμπληρώνουν την τρίτη στήλη του φύλλου εργασίας «Τι ξέρω, τι θέλω να μάθω και τι έμαθα για τη φυλάκιση των ζώων».

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)

- **Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά από τη διδασκαλία:**

- Χρησιμοποιώντας τα «ψαροκόκκαλά» τους τα παιδιά παίρνουν θέση στη «Γραμμή του προβληματισμού» και εμπλέκονται σε σχετική συζήτηση.
- Τα παιδιά προβληματίζονται για την αποτελεσματικότητα του κειμένου (επιστολή της Αγγελικής Βαρελλά προς τη φώκια Μονάχους) ως προς τη διερεύνηση του θέματος-προβληματισμού της «κράτησης ζώων από τον άνθρωπο». Η αξιολόγηση αυτή, στην οποία θα προβούν τα παιδιά, μπορεί να αφορά ποικίλες τοποθετήσεις (π.χ. τα παιδιά μπορεί να αναφέρουν στοιχεία που τους πληροφόρησαν/ έκαναν εντύπωση/προβλημάτισαν), οι οποίες ίσως επηρέασαν, ή επηρεάζουν τον τρόπο που τα παιδιά τοποθετούνται στο συγκεκριμένο προβληματισμό (διασύνδεση με τον Άξονα 3 των Δεικτών Επιτυχίας και Επάρκειας).
- Μετά από αυτή την προκαταρκτική τοποθέτηση των παιδιών στον προβληματισμό που τέθηκε, οργανώνεται περαιτέρω διερεύνηση του θέματος, μέσα από μελέτη σχετικών κειμένων-άρθρων, που είτε αφορούν στην εμφάνιση της φώκιας στην Κύπρο (και χαρακτηριστικών στοιχείων της συμπεριφοράς της, π.χ. εμφανίζεται να είναι παιχνιδιάρικη και κοινωνική), είτε αφορούν στις συνθήκες δημιουργίας θαλάσσιων πάρκων σε σχέση με απειλούμενα είδη. Η προσέγγιση αυτή θα έχει διπλό σκοπό: (α) ο εντοπισμός διαφορετικών οπτικών σχετικά με τη δημιουργία θαλάσσιων πάρκων και (β) η επισήμανση της δομής και του περιεχομένου των επεξηγήσεων. Αφού αναδειχθεί η συλλειτουργία τοποθέτησης, οργάνωσης λόγου και κριτικής αποτίμησης ζητείται από τα παιδιά να καταγράψουν, σε συνεχή λόγο, τις θέσεις τους για τη δημιουργία θαλάσσιου πάρκου για την προστασία της φώκιας στην Κύπρο. Ανάλογα με την τοποθέτησή τους στον προβληματισμό, αποφασίζουν την ανάλογη δράση: π.χ., αν έχουν τεθεί ενάντια στη δημιουργία του πάρκου τότε διερευνούν την ανάγκη ενημέρωσης του κόσμου (των παιδιών του σχολείου σε πρώτη φάση) για την παρουσία της φώκιας στην Κύπρο και την ανάγκη τήρησης κάποιων βασικών στάσεων/συμπεριφορών, κατά τις επισκέψεις μας στις παραλίες τους καλοκαιρινούς μήνες, που θα βοηθήσουν ώστε η φώκια να κολυμπά ανενόχλητη. Εναλλακτικά, αν τα παιδιά έχουν τοποθετηθεί υπέρ της δημιουργίας θαλάσσιου πάρκου, τότε ίσως διαπιστώσουν την ανάγκη ετοιμασίας και αποστολής επιστολής προς τον αρμόδιο Υπουργό ή προς άλλες περιβαλλοντικές ομάδες. «Μιμούμενα» τη συγγραφή επιστολής από τη Βαρελλά προς τη φώκια, τα παιδιά μπορούν, επίσης, να γράψουν επιστολή προς τη φώκια Μονάχους της Κύπρου για να την ενημερώσουν για τη δημιουργία του θαλάσσιου πάρκου.

- **Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα, ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και συμπληρωματικό ή και άλλο εναλλακτικό υλικό):**

- Καραγκούνη, Α. (2002). Εγώ η χελώνα Καρέττα – Καρέττα, Ακρίτας: Αθήνα
- Ο χορός της αρκούδας, από Ροντάρι, Τζ. (1980). Παραμύθια σαν πλατύ χαμόγελο, Κέδρος: Αθήνα.
- www.mom.gr (Εταιρεία Μελέτης και Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας)
- www.nmp-zak.org (Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου)
- <https://www.youtube.com/watch?v=WTRHdbXcKRc&feature=youtu.be>.
- www.sigmalive.com/news/local/303930
- www.protothema.gr/greece/.../dihazei-to-parko-krokodeilon-stin-kupro

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία